

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

G. van Atten / Gorinchem

Doop en besnijdenis (1)

In de geschiedenis van de kerk duikt telkens weer de vraag op, of het wel juist is, dat aan de kinderen der gelovigen de doop wordt bediend als teken en zegel van Gods verbond. De laatste jaren wordt deze vraag opnieuw gesteld. Verschillende schrijvers pogen haar te beantwoorden, en beginnen dan hun antwoord met een beschrijving van de aktualiteit van hun onderwerp. Prof. Graafland doet het in zijn in 1979 verschenen boekje „Volwassendoop-kinderdoop-herdoop-een bijbelse verkenning”; zo ook ds C. v. d. Wal, die in hetzelfde jaar bij Kok liet verschijnen het boekje „Zal men ook de jonge kinderen dopen?”.

Een van de belangrijkste punten in de discussie over de kinderdoop is de vraag, of werkelijk gezegd mag worden, zoals het formulier van de Gereformeerde Kerken dat doet, dat de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is. Als dat niet het geval zou zijn, kan aan het voorschrift dat de HEERE aan Abraham en Israël gaf dat op de achtste dag alle manlijke nakomelingen besneden moesten worden, geen grond worden ontleend voor de bediening van de doop aan de kinderen der gelovigen.

Een enkele keer wordt de verwijzing naar de besnijdenis als argument voor de kinderdoop beantwoord met de vraag: „en de meisjes dan? Die werden vroeger niet besneden, nu wel gedoopt. Kan dan de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen zijn?”. Als tegenargument lijkt die opmerking mij nogal kortzichtig. Uiteraard waren de meisjes in Israël evenzeer als de jongens begrepen in het verbond van de HERE met Abraham en zijn nageslacht. Dat verbond was niet beperkt tot het manlijk deel van dat nageslacht; ook de vrouwen en meisjes leefden onder de beloften en zegeningen van de HERE. De lijn van het verbond liep via de mannen als de (toekomstige) gezinshoofden. In hen werd hun hele gezin begrepen in Gods verbond. Daarom komt het tegenargument dat meisjes niet besneden werden, mij kortzichtig voor. De visie van de Nederlandse Geloofsbelijdenis is breder. Die zegt in art. 34:

„Wij geloven dat men de kinderen der gelovigen behoort te dopen en met het merkteken des verbonds te verzegel-

len gelijk de kinderkens in Israël besneden werden, op dezelfde beloften die onze kinderen gedaan zijn. En voorwaar, Christus heeft Zijn bloed niet minder vergoten om de kinderen der gelovigen te wassen dan Hij gedaan heeft om de volwassenen. En daarom behoren zij het teken te ontvangen en het sacrament van hetgeen dat Christus voor hen gedaan heeft; gelijk de Here in de wet beval hun mede te delen het sacrament van het lijden en sterven van Christus, kort nadat zij geboren waren, offerend voor hen een lammeke, hetwelk was een sacrament van Jezus Christus. Daarenboven, hetgeen de besnijdenis deed aan het Joodse volk, hetzelfde doet de doop aan onze kinderen, welke de oorzaak is waarom de H. Paulus de doop noemt de besnijdenis van Christus”.

De belijdenis let niet alleen op het teken van de besnijdenis, zij brengt ook andere manieren onder de aandacht, waarop de HEERE aan de kinderen van Zijn volk het heil beloofde. Men kan hiermee het spreken over het avondmaal vergelijken; daarin zien we de bezegeling van Christus' offer voor ons, niet alleen als vervulling van het oudtestamentische Pascha, maar van alle offers die in de oude bedeling werden gebracht. Men kan m.i. met gelijk recht zeggen, dat onze avondmaalsviering komt in de plaats van de Grote Verzoendag, als beweren dat ze in plaats kwam van het Pascha. Zo moet bij het spreken over doop en besnijdenis ook niet alleen gekeken worden naar het ene moment van toediening van het sacrament, maar moet gelet worden op de betekenis van het verbond van de HERE en op Zijn beloften.

De beloften, die de HERE aan Abraham meegaf, hielden in: een talrijk nageslacht, bezit van het land Kanaän, en een zegen voor alle geslachten van de aardbodem (Gen. 12 : 1-3, 15 : 5, 17; 17 : 4-8). In gesprekken over de kinderdoop is mij ook deze inhoud van de beloften als tegenargument voorgehouden: de zegen voor alle volken is immers gekomen, en de belofte van het land Kanaän geldt toch niet voor ons? Ook bij dit tegenargument treft me weer een zekere kortzichtigheid. In Gen. 17 : 7 zien we, dat de zegen die de HERE aan Abraham geeft, hierin bestaat dat Hij voor hem en zijn nageslacht een God wil wezen. De HERE legt een relatie tussen Zichzelf en Abrahams nageslacht. De besnijdenis bezegelt die relatie. Daarom noemt de HERE dit teken ook: het verbond in vs 13 (zo zal Mijn verbond in Uw vlees zijn) en in vs 14 (de man die nalatig is, heeft Mijn verbond verbroken). De besnijdenis heeft duidelijk dit karakter: ze bevestigt de relatie.

(wordt vervolgd)

G. Janssen / Nijverdal

De mondige gemeente (1)

Een algemeen aanvaard gegeven

De gemeente van Jezus Christus is een mondige gemeente, dat wordt vandaag door praktisch niemand betwijfeld. Misschien was dit vroeger ook wel het geval, maar dan meer in theoretisch dan in praktisch opzicht. In elk geval hadden in de visie van de kerkleden de kerkeraaden een zwaar gewicht. Zij beslisten in voorkomende gevallen en op het gevoelen van de gemeenten werd minder acht geslagen. In bijzondere gevallen werden zij geraadpleegd, maar dan moesten het ook wel bijzondere gevallen zijn. Zo'n geval wat bijvoorbeeld de vereniging tussen de Afgescheiden en de Dolerende Kerken in het laatst van de vorige eeuw. Of die raadpleging overall heeft plaats gevonden zou ik niet durven zeggen, maar dit is zeker op verschillende plaatsen het geval geweest. Hoewel, één van de bezwaren van hen, die niet meegingen en zich constitueerden als Christelijke Gereformeerde Kerken, toen nog maar een kleine groep, was dat de gemeenten niet (voldoende) waren gehoord. Dat de vereniging buiten de gemeenten om gegaan is, echter stellig niet het geval. Ook in de pers, die toen gretig werd gelezen, werd aan de onderhandelingen tussen beide groeperingen ruime aandacht besteed. Daarnaast werden ook toen de gemeenten geraadpleegd bij het beroepen van een dominee en ingeschakeld bij de verkiezing van ouderlingen en diakenen. En natuurlijk, wanneer er geld moest komen voor kerkbouw of tekorten moesten weggewerkt, werd ook de gemeente in vergadering bijeen geroepen. Vaak ook ter bespreking van de rekening van het afgelopen jaar en de begroting van het nieuwe. In elk geval werden beide ter inzage gelegd. Maar daarmee hebben we ver-

moedelijk wel het voornaamste genoemd. We kunnen niet zeggen dat de gemeentevergaderingen een integrerend en belangrijk onderdeel van het kerkelijk leven waren, hoewel theoretisch een bepaalde mondigheid van de gemeente werd erkend. Onder een andere titel heeft Rutgers er in 1906 een niet onbelangrijke rectorale oratie aan gewijd ter gelegenheid van de rectoraatsoverdracht aan de Vrije Universiteit. Dat is tegenwoordig wel anders. In de meeste kerken worden verschillende gemeentevergaderingen gehouden, waar dan allerlei onderwerpen ter sprake komen en heus niet alleen die betrekking hebben op de financiën of de verkiezing van ambtsdragers en het beroepen van een predikant. Zaken als het nieuwe accord van samenleving der kerken, de vrouw in het ambt, de gang van zaken op het zendingsveld en dergelijke vormen regelmatig onderdeel van het agendum. Want we hebben te maken met de mondige gemeente. En we weten allemaal wel zo ongeveer wat we daarmee bedoelen. De kerkeraad kan niet vanuit een ivoren toren beslissingen nemen, die het kerkelijke leven raken. Hij moet met de gemeente in overleg treden. De beslissingen moeten genomen worden in overleg met de gemeente of ook: de beslissingen vallen in overleg tussen beide. Maar als we doorvragen wordt het toch een beetje moeilijk. Want wie beslist nu eigenlijk, de kerkeraad of de gemeente? Of beslist de kerkeraad alleen formeel, na de wil van de gemeente gehoord te hebben? En is hij dus als het er op aankomt alleen maar het orgaan van de gemeente, dat haar beslissingen formuleert en uitvoert? Licht dus aan de zijde van de gemeente het eigenlijke gezag? En hoe, als er in de gemeente geen eenstemmigheid is? Valt de beslissing dan aan de meerderheid toe? Want het is wel mooi gezegd, dat je dan de zaak moet doorpraten, maar ook in de kerk moet je wel doorpraten tot de jongste dag wil je in alle gevallen eenstemmigheid van gevoelen krijgen! De kwestie van de mondigheid van de gemeente ligt toch niet zo simpel als je op het eerste gezicht zou denken.

pastorale notities

Voor de schijn

Het zat muurvast met die man. Zijn naasten, diegenen althans die naast hem behoorden te staan, stonden op het punt om hem aan z'n lot over te laten. Hij moest het dan verder zelf maar uitzoeken. Eén van hen deed de deur open om hem uit te laten en zei nog: We blijven voor je bidden. Er was ook een psycholoog met dat drama bezig. Hij zei: Dat is nu weer typisch iets van de Christelijken. Ze trekken hun handen van iemand af en met die opmerking over het gebed willen ze hem duidelijk laten voelen, dat het niet aan hen gelegen heeft. Zij willen het goede, maar hij wou verkeerd. Ik vroeg: Bleef er voor die mensen nog iets anders over dan met die man te kappen? De enige die hem

veranderen kan, is God. Maar met dat ik dit zei, dacht ik: Die psycholoog heeft toch in de roos geschoten. Want als de naasten van die man blijven bidden voor hem, goed, maar dat behoefden ze niet tegen hem te zeggen. In deze situatie was het niets anders dan een vrome trap achterna. Zo las ik in de „kerkelijke pers” in de loop van verscheidene jaren heel wat veroordelingen van anderen. Wat gaat het daar en daar slecht... wat een afval... wat is men in die en die kerkelijke gemeenschap toch ver afgedwaald... we hopen en bidden dat men dit nog zal inzien... Dat bidden, zou 't waar wezen? Als je werkelijk voor iemands bekering bidt, dan zet je dat niet in een weekblad. Je kunt het beter niet eens aan die man of aan die afvallige kerk schrijven in een brief, want het komt vernederend over, als mensen je laten weten, dat ze voor je bekering bidden; je zou daarom alleen al zeggen: jullie kunnen barsten. Wie waren het ook weer, die voor de schijn (lange) gebeden deden?

A. H. Algra, Sliedrecht

Niet alleen in de kerk

Het wordt misschien nog wel gecompliceerder, doordat niet slechts in de kerk van mondigheid sprake is, maar ook daarbuiten. De mondigheid van de mens is een algemeen gegeven in onze huidige cultuur. Ook in politiek en maatschappelijk opzicht doet het woord 'mondigheid' opgeld. Dat stamt in feite al uit de achttiende eeuw, de eeuw van de zogenaamde 'Verlichting'. Dat was de tijd waarin aan het menselijk verstand een ereplaats toegekend werd onder alle menselijke vermogens. Dit verstand, de menselijke rede werd in staat gebracht alle geheimen van leven en wereld te kunnen ontraadselen en alle donkerheid op te klaren. Verlichting! De grote wijsgeer Kant (1724-1804) typeert deze Verlichting als het uitgaan van de mens uit een onmondigheid, waarvan hij zelf de schuld draagt. Die schuld is deze dat hij zich niet van zijn eigen verstand bediende, maar zich door een ander liet leiden. En de mondigheid bestaat dan in het zich zonder leiding van een ander van eigen verstand bedienen. Het klinkt misschien wat ingewikkeld, maar de zaak kan toch duidelijk zijn. Het menselijke verstand moet zich door niets de wet laten stellen, maar vertrouwen op eigen inzicht en kunnen. Wie dat beseft en in praktijk brengt is mondig. De mens, die zich in de Middeleeuwen liet leiden door de kerk en aan het handje van de priesters liep en dacht en deed wat deze hem voorschreef, gedroeg zich als een onmondige, als een kind! In onze eeuw en vooral na de tweede wereldoorlog is deze mondig-

heid versterkt op de voorgrond getreden. Zij vormt een beheersend deel van het geloof van de moderne mens. Dat wil niet zeggen, dat de huidige mondigheid even sterk als die van de 18de eeuw haar wortels heeft in het rationalisme, met zijn roemen in het verstand. Die wortels liggen nu meer in de idee van de vrije menselijke persoonlijkheid als geheel. Maar als zodanig laat zij zich geducht gelden. Heel de roep om democratisering is er het bewijs van. Er is begeerte naar inspraak ook op terreinen, waarop deskundigen slechts voorzichtig spreken. De enquête-woede van onze tijd is er ook een bewijs van. En de vele protestbetogingen. Nee, we laten ons niet kisten! In die wereld van vandaag staat ook de kerk met haar belijdenis van de mondigheid van de gemeente. Maar daarom te meer is het zaak hier niet in vaagheid te blijven denken en spreken, maar zo duidelijk als mogelijk is de aard van deze mondigheid in het oog te vatten om enig antwoord te kunnen geven op de vragen die zij oproept en waarvan ik een enkele reeds even aanstipte. Dat wij daarbij ons licht zoeken op te steken bij de Bijbel spreekt voor ons als christenen vanzelf.

Het heilshistorische aspect

Het woord 'mondig' of ook 'mondigheid' komt in het Nieuwe Testament niet letterlijk voor, tenminste niet in de Nieuwe Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap, evenmin trouwens als in de Oude Staten-Vertaling, maar de zaak zelf wel terdege en dat in tegenstelling

IN DIT NUMMER

- 97 Ds G. van Atten, Doop en besnijdenis (1)
- 98 Ds G. Janssen, De mondige gemeente (1)
- 99 H. Langerak, De dichters over hun ouders (3)
- 100 D. W. L. Milo, Oneigenlijke landbewoners
- 101 Prof. dr H. J. Jager, Zo was het

Om deze reden en om geen andere noem ik hen oneigenlijke bewoners van Nederland. Zo lang de schijnwelvaart onze regering en werkgevers onvoorzichtig maakte, konden ze hier dat werk vinden, waarvoor Nederlanders zich te welvarend achtten. Nu blijkt dat het getij al lang gekeerd is, tracht de regering hen kwijt te raken, maakt jacht op hen die geen verblijfsvergunning bezitten. Jammer voor allen, die de tijdelijkheid van hun aanwezigheid uit het oog verloren – maar wel reëel, dunkt me. Ze zijn kwetsbare groepen – maar wisten dat vooruit: vreemdelingen in onze poorten.

Niet omdat de eigenlijke landbewoners superieur zijn. Van die laatste categorie maakte ik duidelijk: dat zij allerm minst van vreemde smetten vrij zijn, een allegaartje vormen en geen gooi naar een superras behoeven te wagen. Ook dat is reëel, dacht ik. Dat ons land en volk onder Gods leiding een geheel eigen weg heeft gekregen, een geheel aparte historie heeft beleefd, heeft ons wel verantwoordelijkheden – maar geen superioriteit geschonken. Dat Nederland op zijn zaak lette – zei daarom Valerius.

—o—

Dat emigratie dikwijls de meest-ondernemende families van een volk afroomde is een bewezen en aanvaard feit. Maar gastarbeiders emigreerden net zo min als ik: bleven gasten. De opmerking over Turken, Marokkanen en Surinamers is dan ook een rechtlijnigheid van de geachte opposenten – niet een inkonsekventie van mij. Dat de vreemdeling in onze poorten goed wordt opgevangen is voor christenen vanzelfsprekend. Ik meen dat onze kerken zich hierin dan ook niet onbetuigd hebben gelaten. Maar vreemdelingen blijven vreemdelingen, vormen een aparte categorie en zijn oneigenlijke landbewoners. Met het risico dat zij zich aan het toezicht van de vreemdelingenpolitie onttrekken, onderduiken, zich met ons vermengen of zich onvindbaar maken.

De Molukkers hebben hun categorie goed bewaard, hetgeen zelfs tot uitwassen leidde. Ze hielden hun eigen gemeenschappen, eigen cultuur, eigen

bloed, eigen traditie, eigen idealen. Zij dragen niet bij tot wat ik diskwalificeerde.

De Surinamers, voorzover wettig aanwezig hebben eveneens recht. Ook hen heb ik uitgesloten. Maar *niet* de illegaal verblijf houdende Surinamer, over wie tot terugzending wordt (werd?) besloten. De vraag is of onze regering wijs deed met eerst de helft van Suriname's bevolking min of meer oogluikend toe te laten – om daarna het probleem van de illegaliteit te ontdekken. Maar de Surinaamse regering wenst hen onverwijld terug te hebben. En zal dit slagen?

De advertentie van de Stichting Herstel Kulturele Betrekkingen Nederland-Zuid-Afrika is niet door mij gesteld. Toch kan ik de bange vermoedens van de familie Goudriaan niet delen. Herstel van internationale betrekkingen, speciaal op cultureel gebied, lijkt mij een aanbevelenswaardige zaak. Van betrekkingen met Zuid-Afrika niet minder dan met enig ander fatsoenlijk land. We lopen niet achter: weten hoe Rusland bezig is, ons van het Afrikaanse broedervolk te vervreemden, waarlijk niet in ons belang. Over deze stof heb ik in 1979 een drietal artikelen gespuid; zonder enige tegenspraak van de familie Goudriaan te ontmoeten.

Het hangijzer: de vermenging van vreemde rassen met ons „Indo-Germaanse ras”. Ik ben allerm minst een racist of nationalist en zeker geen aanhanger van een superras-theorie. Toch zal ik u mijn mening besparen. Ik volsta met dr Martin Luther King terzake te citeren. Die stond evenmin als een racist te boek. Hij was een nederig christen en ik heb in 1968 met vreugde vier artikelen aan hem gewijd in dit goede blad; wederom zonder tegenspraak van de fam. Goudriaan te ontmoeten.

Welnu, dr Martin Luther King, de leider der Amerikaanse negerbevolking, heeft ons over die rassenmenging geleerd: „ik wil wel de broeder van de blanke zijn – maar niet zijn zwager!” Ik denk dat dit duidelijk is.

H. J. Jager / Kampen

Zo was het (49)

Men heeft uit m'n verhalen wel de gevolgtrekking gemaakt, dat ik van meerdere vergaderingen helemaal niets zou willen weten. En dat ik een landelijke vergadering maar een onding zou achten. Maar dat is mijn mening niet. Doch meerdere vergaderingen moeten m.i. zaken behandelen, die alle kerken aangaan. En ze mogen en moeten naar mijn overtuiging de vrijheid en de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeenten niet aantasten. De naam synode voor een landelijke vergadering prijs ik niet. Is m.i. te zwaar belast. En ze moet zich niet bezighouden met zaken, die een plaatselijke kerk wel af kan. Moet een meerdere vergadering voorschrijven wat een gemeente mag zingen of niet-zingen? Moet zij bepalen hoe het Heilig Avondmaal moet worden gevierd? Als ik het wel heb stond in de Dordtse K.O., dat het Avondmaal zou worden gehouden „het formulier daarvoor gelezen zijnde”. Moet in een K.O. geregeld worden hoe lang ambtsdragers mogen blijven in de kerkeraad en hoe de verkiezing moet worden geregeld? Deze vragen kunnen met andere worden vermeerderd. En mijn antwoord zal voor de lezers wel duidelijk zijn. Zaken die wél regeling behoeven zijn bijv. de goede verzorging van emeriti (uitgedienden). En de opleiding? Mogelijk wel, maar onder één beding: de vrijheid van studie is naar ik meen steeds voorgestaan door „onze vaders”. Die zou ik willen handhaven. En voorts zou ik de brs. ambtsdragers-afgevaardigden willen toewensen „wijsheid die van boven is”. Wijs zou het zijn dunkt mij om zich bij alle handelingen af te vragen, welke aanwijzingen geeft de Schrift

voor de samenleving van plaatselijke, vrije en zelfstandige kerken.

Nog één zaak zou ik willen noemen. Niemand verbeelde zich dat organisatorische, institutionele maatregelen de echte éénheid der kerken zouden kunnen bewerken. Als ik wél ben ingelicht bestaan er hier en daar in één plaats twee kerken, die behoren tot één verband. Terwijl ze plaatselijk vrij ver van elkaar staan. Bijv. één met-t.v. en een ander zonder-t.v. Wordt de echte éénheid bevorderd door het feit, dat een paar ambtsdragers viermaal per jaar naar een meerdere vergadering worden afgevaardigd?

Maar nu dan weer „zo was het”. In de laatste tijd van de laatste oorlog was contact met de classis van Apeldoorn onmogelijk. Of daar een vergadering van de helft der kerken werd gehouden is mij niet bekend. Maar van de gemeente van V. kwamen er geen afgevaardigden. Want de weg van V. naar Apeldoorn was te gevaarlijk. Dus konden een zestal kerken, de westelijke helft van de classis, niet op de classis zich vertegenwoordigen. Wij, de kerkeraad en de gemeente van V., leefden zelfstandig en vrij. Ik zeg niet dat we in normale tijden erg onder het juk van de classis gebukt gingen. Maar of de classis al of niet vergaderde maakte voor ons weinig of liever geen verschil. Het ging met het gemeentelijke leven even slecht of even goed als in tijden dat de normale classis wél kon samenkomen.

Maar volgens kerkelijke regel hadden wij de classis nodig, toen in de gemeente de wens leefde een tweede predikant te beroepen. Het was een tijd van overvloed van kandidaten. In V. was een hulpprediker benoemd, die intussen een beroep had ontvangen en aangenomen. Toen werd weer een hulpprediker benoemd. En die viel zo in de smaak van kerkeraad en gemeente, dat er stemmen opgingen: laten we deze jongeman beroepen. Ik was het daarmee hartelijk eens. Een gemeente van ongeveer 1350 zielen had m.i. al lang een tweede predikant moeten hebben. Wij wilden hem dus graag be-

roepen. Maar toen was „leiden in last”. Dat vonden tenminste enkele collega's en ook wel leden van de kerkeraad. Over het algemeen broeders, die van vaste regels hielden. Vooral één collega zei, dat beroepen en aanstellen van een predikant onmogelijk was. Want voor een beroep was „approbatie” of goedkeuring van de classis nodig. En een classicaal examen. Dat was alles onmogelijk, want de classis kon niet in z'n geheel samen komen. Volgens hem moesten wij maar wachten tot de oorlog voorbij was. De kerkeraad was het daarmee niet eens. Desnoods waren wij bereid om op eigen gezag de betrokkene als tweede predikant te beroepen. Dát vond m'n collega wel totaal buiten de orde. Tenslotte vonden we met mekaar deze oplossing: we zouden als halve classis vergaderen. Examinatoren werden gevonden in die kleine kring. Bedoelde kandidaat werd onderzocht en met algemene stemmen toegelaten. Zonder approbatie van de normale classis. Naar ik meen ook zonder aanwezigheid van een deputaat (afgevaardigde) van de P.S. (particuliere synode). Naar mijn herinnering is over deze gang van zaken later door de volledige classis geen aanmerking gemaakt. Ik herinner mij niet dat er ooit over gesproken is.

Nu zal men zeggen: Het was een abnormale tijd en dan zijn abnormale handelingen wel eens noodzakelijk. Dat geef ik toe. Maar stel wel de vraag of we van zulke abnormale omstandigheden en handelingen soms iets kunnen leren? M.i. is dat wel mogelijk. En ook wel nodig. Daar mogen betrokkenen wel eens aan denken. Al heeft een regeling eeuwen bestaan, daarom is zij nog niet goed.

En nu moet ik denken aan een andere abnormale toestand, waarvan we mogelijk wel iets kunnen leren. De toestand van de gemeente in een concentratie-kamp. Begin 1944 heb ik in gevangenis en kamp doorgebracht. Om een kleinigheid: tussenpersoon was ik geweest bij het onderdak verschaffen aan een onderduiker. In de gevangenis heb ik ervaren wat de „lik” is.

En in het concentratiekamp wat het is een nummer te zijn. Geleden heb ik er niet aan en achteraf ben ik niet verdrietig beide te hebben meegemaakt. Al was het maar enkele weken. Maar ik wou iets vertellen over het leven van een gemeente in het kamp. Een gemeente is het geheel van alle gelovigen. Van alle christenen. Die hun heil buiten zichzelf zoeken in Jezus Christus. Dus niet in een kerk of organisatie van welke aard dan ook. Het was in het kamp vanzelf een abnormale toestand. Er was geen kerkgebouw, ook geen kerkeraad of meerdere vergadering. Maar er was wel een gemeente. De tegenstelling tussen geloof en ongeloof was nu duidelijk merkbaar. Er was een wonderlijke openheid voor elkaar. Die was er bij allen. Ik sprak eens in de barak van Filips, waar veel mogelijk was, een kwartier of twintig minuten over Joh. 3 : 16. Na afloop kwam iemand naast mij zitten aan de werkbank en hij zei: Is dat nu het Evangelie? En die man vertelde mij, wildvreemde, zo maar iets uit z'n leven. Hij was rooms opgevoed. Maar tijdens de eerste wereldoorlog was hij gaan twifelen. En tenslotte had hij met het roomse „geloof” gebroken en had z'n heil gezocht in de sociaal-democratie. Maar daarin had hij „het” ook niet gevonden. En nu was hij op zoek naar iets, dat houvast in het leven gaf. Toen heb ik getracht de hoofdzak van het Evangelie hem bij te brengen. Een collega, ds Dondorp gaf „catechisatie” aan een zoeker. Nooit en nergens kwam de tegenstelling tussen geloof en ongeloof zo duidelijk uit als in het kamp. Daar heb ik de meest gruwelijke lasteringen en uitingen van goddeloosheid gehoord. Het meest bij hollanders. Maar daar heb ik ook gezien hoe christenen in de grootste gevaren vastheid kunnen hebben door het geloof in Gods beloften. Er waren onder ons zogenaamde roodpunten. Mensen, die volgens de Duitsers gevaarlijke gevangenen waren. Ze hadden een rode stip op de rug van hun gevangenis-pak. Zij moesten speciaal in de gaten gehouden worden. Ze konden elke dag voor het vuurpeleton gezet worden of naar een kamp in Duitsland worden overgebracht. En zij leefden rustig en soms nog vrolijk voort. Dat konden ongelovigen niet begrijpen. Hoe was dat nu mogelijk? Ons antwoord was: dat is mogelijk omdat ze overtuigd zijn, dat niets hen van de liefde Gods kan scheiden. Zo kwam het geloof uit en het ongeloof in de dagelijkse omgang. En 's zondags kwamen we één keer samen in een lege barak. Als gemeente van Jezus Christus. Oogluikend werd dit toegestaan door de autoriteiten. Van alle kanten kwam men 's middags, na het werk, naar de lege barak geslopen. Een barak van louter beton of steen. Het was er winters koud. Daar stonden dan een 600 man-

nen in vrij dunne kleren. Op een betonnen vloer. Er was één stoel of tafel „georganiseerd”. En daarop staande hield één van de do's een preek. Nu eens een hervormde, dan een gereformeerde of een chr. gereformeerde of een pastoor. En we zongen daverend bekende psalmen. Daar werd niet gevraagd bij welke kerk we behoorden. Tenminste niet met de bedoeling om daar eens een hartelijk woordje over te wisselen. Het was bijkomstig. Er waren „bezwaaarden” en „synodalen”. En daar spraken we wel eens over. Maar allen vonden het onbegrijpelijk, dat een synode beweerde dat er in de kerken grote onrust heerste en dat men daar een „halszaak” van maakte. We voelden ons één in de hoofdzak van het Evangelie. Ik heb daar geen avondmaal meegemaakt. Maar ben er zeker van dat ik met volle overtuiging avondmaal gevierd zou hebben met christenen van allerlei kerkformatie.

Nu zal men zeggen: maar daar was een abnormale situatie. En men heeft natuurlijk gelijk. Maar zouden we uit zulk een abnormale toestand niet iets kunnen leren? Bijvoorbeeld dat kerkelijke gescheidenheid maar betrekkelijk is? Niet voor eeuwig zal ze bestaan. Of denkt iemand, dat we op een nieuwe aarde ook in vakjes naast elkaar zullen leven? In verschillende afdelingen? Wie dat geloven mag, ik doe het niet. Die bestaande gescheidenheden behoren bij de gebrokenheid van dit leven en deze bedeling. Zou die „abnormale” toestand eigenlijk niet normaal moeten zijn? Dat ik daarmee niet pleit voor één organisatorische en institutionele eenheid zal voor de lezers wel duidelijk zijn. Maar voor een eenheid naar Efeze 4 zou ik toch wel willen pleiten.

De moeilijkheid zal bij deze tekst voor velen wel liggen in dat „één geloof”. Wat men dan verstaat als één geloofsbelijdenis. En dan wil men liefst ook nog een éénheid tot aan „tittel en iota” toe. D.w.z. men wil eigenlijk instemming met elke paragraaf en uitdrukking. Zulk een éénheid is m.i. niet te zoeken, maar ook in werkelijkheid niet te vinden. De gelovigen hoeven het niet in alles eens te zijn. Om toch één te kunnen zijn in Christus. Zulk een éénheid is er wel degelijk over de kerkmuren of door de kerkmuren heen. Alle gelovigen in één plaats kunnen in de regel niet in één kerkgebouw. En de historie bewijst dat ze ook moeilijk bijeen te houden zijn in één kerkelijk verband. Als de christenen weer uit het kamp gekomen zijn voegen zij zich weer bij eigen gemeenschap. Maar ze hebben toch wel geleerd om voorzichtig te zijn met het oordelen over en het veroordelen van broeders en zusters van een andere

kerkelijke gemeenschap. Dat heb ik tenminste wel geleerd.

Toen ik in de gemeente terugkwam was het nog volop oorlog. Het was in de loop van 1944. De synode van '44-'46 was maar aan het vergaderen. Wij kregen waarschijnlijk verschillende rapporten en besluiten wel onder ogen. Maar konden er door de oorlogsomstandigheden weinig aandacht aan schenken. Na het bombardement van Arnhem en de oorlogshandelingen in de omgeving van die stad kwamen de evacués om onderdak vragen. En we hadden daarmee de handen vol. Later kwam daarbij de hongeroptochten. V. lag juist tussen Amerfoort en Apeldoorn in. Er kwamen elke avond tientallen, soms honderd en meer om één nacht onderdak vragen. Een paar schoollokalen — één voor mannen en één voor vrouwen — werden ingericht als slaapllokalen. Voor mensen van middelbare jaren en jongeren. Voor ouden-vandagen en moeders met kleine kinderen soms moest onderdak worden gezocht bij de burgers. Dat gelukte meestal wel. Maar o, wat ging dat soms moeilijk. De „herbergzaamheid” was niet bij allen even groot. In die tijd kwam het verschil tussen de mensen wel uit. Ook wel tussen leden van een kerk. Ik heb toen wel eens gedacht aan de waarheid van de spreuk: „die het zijn zijn het niet, maar die het niet zijn die zijn het”. Vele eersten bleken de laatsten en vele laatsten de eersten. Daar zou ik veel voorbeelden van kunnen noemen. Wat ik vanzelf niet zal doen.

Waarom ik deze toestanden dan verhaalde? Om duidelijk te maken, dat wij in zulk een tijd wel wat anders te doen hadden dan ons met synodale rapporten en besluiten bezig te houden. Er waren ook toen wel broeders (of er ook zusters bij waren weet ik niet) die zich druk maakten over de kwesties, die toen aan de orde waren. Maar over het algemeen leefden die problemen in ons midden niet. Dat we op de kerkeraad ooit hebben afgesproken, dat we de betreffende zaken zouden laten rusten, herinner ik mij niet. Maar praktisch bestond er een soort godsvrede. Geen van allen had dunkt mij lust om in zulk een tijd over de bestaande geschillen te twisten. Het ware wel te wensen geweest denk ik als de synode ook maar op tijd naar huis was gegaan. Mogelijk was het met de geschiedenis van de gerof. kerken anders en beter gegaan dan nu het geval is. Maar gedane zaken nemen geen keer. En we kunnen de tijd niet terug draaien. Na het kamp ben ik met ds Dondorp bij de voorzitter van de synode geweest om hem te bezweren niet te schorsen of af te zetten. Het mocht niet baten. Tot D.V. een volgende keer.

kerknieuws

Ds Busstra — Onlangs is ds Busstra bevestigd als zendingspredikant in Zuid-Afrika. We nemen het verslag over uit „De Bunschoter”.

Gisteren is ds P. Busstra officieel predikant/zending van de Nederlandse Gereformeerde kerk in Bunschoten-Spakenburg geworden, nadat hij in de morgendienst door ds H. van Tonge-

ren werd bevestigd. 's Avonds hield hij zijn intredeprek. De 35-jarige zending vertrekt medio mei met zijn gezin naar het zendingsgebied in Z.-Afrika, het zogenaamde Nqutudistrikt om daar het Evangelie te brengen. Hij bediende het Woord uit de brief van Paulus aan de Epheziërs hoofdstuk 6: 10-20, waar gesproken wordt over de geestelijke wapenrusting. Aan het slot van zijn preek betrok hij de noodzaak van deze uitrusting op de strijd die op het toekomstige zendingsgebied te voeren zal zijn tegen de voorouderverering en ander bijgeloof. De dienst in de Westerkerk werd bijgewoond door het college van burgemeester en wethouders, afgevaardigden van de regio (een soort classis) en de zending zusterkerken van Leerdam en Haarlem. Verder zagen we vertegenwoordigers van verschillende plaatselijke kerken aanwezig. Na afloop

van de dienst voerden verschillenden het woord.

Aan het begin van zijn predikatie vroeg ds Busstra zich af of iedereen die geestelijke strijd wel helder voor ogen ziet staan. Meer ligt ons de strijd tegen mensen van vlees en bloed, maar een strijd tegen de duivelse machten; hoe krijg je daar nou vat op. De predikant liet zien dat de apostel Paulus niet zo'n theoreticus was dan men aanvankelijk zou denken, gelet op de hoofdstukken die vooraf gingen aan het spreken over de geestelijke wapenrusting. Paulus behandelde daar breedvoerig het huwelijksleven en de gezagsverhoudingen tussen ouders en kind, slaaf en heer; daarmee beklemtonend de eis van het betonen van liefde onder elkaar en het elkaar de ruimte geven. Zoals in een koor waar zangers en

zangeressen elkaar onderdanig zijn in eerbied voor de dirigent. Wanneer dit niet zou gebeuren ontstaat er een kakafonie, een onwelluidend geheel. Of om het met de predikant anders te zeggen: Een pandemonie, waarin het woordje „demon” van boze geest zit. Met andere woorden: De duivel is iemand die de dingen door elkaar gooit. Het is demonisch wanneer er geen liefde heerst maar jaloezie en onbegrip. Deze tijd is vol van bovenstaande demonie, aldus de predikant, wanneer de vergevingsgezindheid, het je naaste liefhebben als jezelf en het zich verblijden in de Here wordt ingevuld voor „het opkomen voor jezelf”. Illustratief hiervoor zijn kreten als: „Baas in eigen buik”, „Wij vrouwen eisen” en de slogan van Arie Groeneveld: „De werkgevers zijn de natuurlijke vijanden van de werknemers”. Zo zijn de wereldbeheersers

met 'onmondig', welke uitdrukking de Nieuwe Vertaling wel heeft. Ik denk hier allereerst aan Gal. 4:1-3. Ik schrijf dit vers voor het gemak van de lezers even over. Paulus zegt daar: Ik bedoel dit, zolang de erfgenaam onmondig is verschilt hij in niets van een slaaf, al is hij ook eigenaar van alles, maar hij staat onder voogdij en toezicht tot op het tijdstip, dat door zijn vader tevoren bepaald was. Zo bleven ook wij, zolang wij onmondig waren, onderworpen aan de wereldgeesten. De Staten-Vertaling — ik zeg dit voor de volledigheid er even bij — heeft hier niet de woorden 'onmondig' en 'onmondigen', maar 'kind' en 'kinderen'. De bedoeling is echter duidelijk: het gaat hier om het kind dat nog niet mondig is en dat in de juridische zin van het woord: het kan nog niet na de dood van zijn vader beschikken over zijn eigendom. Het is nog niet meerderjarig, zouden we vandaag zeggen. Daarom staat het nog onder voogdij. De Hellenistische wereld van Paulus kende deze figuur. De voogd was dan de door de vader aangestelde slaaf. Maar zo'n kind bleef niet altijd 'kind', onmondig. Het bleef niet altijd onder toezicht staan van de door de vader aangestelde voogden en verzorgers, maar slechts tot een door de vader in zijn testament bepaald tijdstip; tot het zo en zo oud was geworden. Dat tijdstip bepaalde de duur van de onmondigheid.

En daarmee vergelijkt nu Paulus de situatie van de gelovigen onder het Oude en Nieuwe Verbond. In de tijd van het Oude waren de gelovigen in de staat van onmondigheid, die in de tijd van het Nieuwe Testament, toen de volheid des tijds gekomen was, vers 4, is opgehouden. Daarom schreef ik boven dit stukje: Het heilshistorisch aspect van de mondigheid. Want deze mondigheid hangt samen met de heilshistorie, met het punt van de heilsgeschiedenis, waarop zich de gelovigen bevinden. Onder de bedeling van het Oude Verbond: ONmondigheid; onder die van het Nieuwe Verbond: MONdigheid.

Maar waarin bestond die onmondigheid nu in de 'oude tijd'? De gelovige was toen onderworpen aan de wet van Mozes met al haar voorschriften en bepalingen over besnijdenis en offers en godsdienstige plechtigheden en wat niet al. We moeten van die wet van Mozes geen kwaad spreken, ook al waren haar inzettingen wel erg veel, zoveel dat Petrus op een 'gemeentevergadering' in Jeruzalem zegt dat zij een juk vormden dat, noch onze vaders noch wij hebben kunnen dragen! Toch was die wet goed. Goed en vol heil. Want zij leidde tot Christus, net zoals de slaaf in Hella het onmondige kind leidde op de goede weg en weerhield van allerlei kwaad. Want al die offers en plechtigheden, waren toch een 'schaduw' van Christus die komen zou, een voor het geloof duidelijke profetie van Hem, 3:24. Zeg dus van de wet geen kwaad, maar zij

verplichtte de gelovigen van het Oude Verbond wel tot allerlei handelingen en werkzaamheden, die toch iets anders waren dan het vrije en blijde directe geloof in Christus. Dat geloof was nog omzwachteld, door allerlei banden omgeven. De erfgenaam was nog een kind. En toen al die verplichtingen ook nog van Christus werden losgemaakt en opzichzelf werden gesteld als een soort menselijke prestaties en verdiensten, toen werd het allemaal heel erg zwaar en toen ging het ook de verkeerde kant op, zoals dat met het Jodendom voor Christus het geval is geworden.

Maar toen de volheid des tijds gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet, om hen die onder de wet waren, vrij te kopen, opdat wij het recht van zonen zouden krijgen. Van VOLWASSEN kinderen, wil Paulus dus zeggen, 4 en 5. En wat houdt dit nu in? Het negatieve aspect was de bevrijding van de wet van Mozes, maar wat is nu de positieve kant van deze mondigheid? Ik zou die willen omschrijven als de directe toegang tot God, de volle vrijmoedigheid om in te gaan in het heilgdom door het bloed van Jezus, Hebr. 10:19 v.v. Het vrijmoedig en blijde roepen: Abba, Vader en dat door de werking van de Heilige Geest, Gal. 4:6 en 7. Zonen, volwassen kinderen hebben toch de directe toegang tot de Vader! Ze hebben daarvoor niet als in de Oudtestamentische tijd de priesters en de tabernakel of de tempel nodig, een veelheid van offers en heilighen naar het vlees.

In deze mondigheid delen nu alle gelovigen, vrijen en slaven, mannen en vrouwen, Grieken en Joden, geleerden en ongeleerden, want zij zijn allen zonen van God door het geloof in Christus Jezus, zegt Paulus in 3:26. De Roomse kerk heeft hiervan het eigenlijke niet begre-

pen. Zij ziet in de 'clerus' het eigenlijke van de kerk gelegen, zoals deze in haar zichtbaar bestand is geconstitueerd. Volgens Roomse idee vindt de kerk haar concentratie in de Paus en zijn priesters. Maar de Reformatie heeft van deze onderscheiding tussen 'clerus' en 'leken' niet willen weten. Daarvoor had zij een te diep inzicht ontvangen in de heilshistorische plaats van de gelovigen in het Nieuwe Testament. Zij zijn allen zonen Gods door het geloof in Christus Jezus. Daarom stelde zij: Waar de gelovigen zijn

daar is de kerk. Met name geldt dit de Calvinistische tak van de grote Reformatie. Bij de Rooms en Lutherse waren de gemeentelieden slechts object van de (ziels)zorg van de ambtsdragers. Bij de overgang van Rome naar de Reformatie werd ook van deze laatste slechts het aannemen van de Reformatie belijdenis gevraagd. Calvin was het daar niet mee eens. Hij heeft gezegd van het tot het de Reformatie overgegangene Genève, zoals hij dat bij zijn eerste aankomst aantroef: Er was bijna niets. Men preekte en dat was vervolgens alles. (il n'y avoit quasi comme rien. On preschoit et puis s'est tout.) Daarom vroeg hij om een geloofsbelijdenis van alle burgers om te doen weten dat men het koninkrijk van de paus had vaarwel gezegd en wilde behoren tot dat van Christus. Daarachter lag het besef dat de kerk gevormd wordt door de leden, niet slechts door de voorgangers. Zij zijn allen zonen Gods door het geloof. Misschien verstaan we zo iets beter de betekenis, die de Gereformeerde Kerken altijd aan de openbare belijdenis van het geloof hebben gehecht. Daardoor komt de constituering van de kerk door haar leden als vrije zonen Gods zichtbaar tot stand. Niet als een daad van puur menselijke aandrift, want achter het geloof ligt de werking van God en van zijn Geest. Door die Geest roepen we: Abba, Vader. Het is een teken van misverstand, wanneer sommigen vandaag met een beroep op de mondigheid en vrijheid gaan tornen aan deze openbare belijdenis van het geloof!

Jaarvergadering Opbouw

De jaarvergadering van de Gereformeerde Persvereniging O P B O U W zal dit jaar D.V. gehouden worden op

ZATERDAG 11 APRIL

om 10.30 uur in de Jeruzalemkkerk te Utrecht.

In de morgenvergadering hoopt drs H. de Jong te Amsterdam te spreken over

DE AARD VAN HET SCHRIFTGEZAG

De discussie over dit onderwerp zal geleid worden door een forum, dat bestaat uit de heren: Drs C. van Dijk te Hollandsche Rading; Ds J. Kranenburg te Rolde; Prof. dr K. R. Veenhof te Heemstede en Prof. dr J. P. Versteeg te Apeldoorn.

In de middagvergadering zullen enkele huishoudelijke zaken behandeld worden.

Vanaf 10.00 uur kunt u een kopje koffie drinken.
In de pauze worden u ook broodjes graag aangeboden.

Van de artikelen van ds De Jong over „De aard van het Schriftgezag” zijn nog overdrukken verkrijgbaar bij de administratie. Prijs f 2,50.

H. Langerak / Utrecht

Dichters over hun ouders (3)

Deze week willen we luisteren naar wat de dichter J. C. Bloem over zijn ouders, in gedichten, heeft weergegeven.

Deze, erg bekende, poëet werd op 10 mei 1887 in Oudshoorn geboren, waar zijn vader, die van een patriciërsfamilie afstamde, burgemeester was. Hij kreeg een zeer verzorgde opvoeding. Na zijn lagere schooltijd ging hij rechten studeren. In 1928 werd Bloem griffier van het kantongerecht in de Lemmer, later ambtenaar bij het departement voor sociale zaken in Den Haag.

Hij was in 1927 getrouwd met de schrijfster Clara Eggink, uit welk huwelijk een zoon is geboren. In 1932, ze waren dus nauwelijks 5 jaar gehuwd, ging het echtpaar uiteen. Niet bepaald boos op elkaar, maar 't ging niet samen.

Clara Eggink is daarna nog enkele malen gehuwd en gescheiden, maar Bloem niet. Aan 't eind van zijn leven is hij door Clara Eggink nog heel goed verzorgd. Ook heeft zij een boekje geschreven, met als titel: Leven met J. C. Bloem. Daarin leer je de dichter kennen als een in wezen eenzaam mens. Dat blijkt trouwens ook uit zijn gedichten. Hij heeft geen enkele hoop in deze wereld. Geloof is hem totaal vreemd. Als hij zich eens gelukkig voelt, noemt hij dat „domweg gelukkig”. Die woorden beëindigen het meest aangehaalde gedicht van hem, dat ik eerst maar even doorgeef.

De Dapperstraat

Natuur is voor tevreden en of legen.
 En dan: Wat is natuur nog in dit land?
 Een stukje bos, ter grootte van een krant,
 Een heuvel met wat villatjes ertegen.
 Geef mij de grauwe, stedelijke wegen,
 De in kaden vastgeklonken waterkant,
 De wolken, nooit zo schoon dan als ze, omrand
 Door zolderramen langs de lucht bewegen.
 Alles is veel voor wie niet veel verwacht.
 Het leven houdt zijn wonderen verborgen
 Tot het ze, opeens, toont in hun hogen staat.
 Dit heb ik bij mijzelf overdacht,
 Verregend, op een miezerige morgen,
 Domweg gelukkig, in de Dapperstraat.

Ja, wat is gelukkig zijn? 't Kan inderdaad dat iemand meer houdt van de straten in de stad dan van de lanen in de vrije natuur. En dat het je een prettig gevoel bezorgt in een eenvoudige straat te lopen. Domweg gelukkig. En dat nog wel in de Dapperstraat.
 Maar nu dan deze dichter over zijn ouders.

Aan mijn ouders

Als eens dit lichaam zal verkouden,
 De vlucht der dromen strijkt terneer ...
 Ik heb zoveel van U gehouden.
 En dan niet meer?

Blijven die kleine, aldaagse zonden
 Van liefdeloosheid en euvlen moed,
 Die even langs het hart heen wonden.
 Dan ongeboet?

Of zult gij later, neergezeten
 In 't wassen van een schemering,
 Bij het herdenken zeker weten
 Hoe 'k aan U hing?

Zal er, wanneer dit donker leven
 Mij niet meer smet met daad en woord,
 Iets eeuwig over zijn gebleven,
 Dat U behoort?

Iets dat het graf niet kan verzwijgen,
 Een snik van liefde en van berouw,
 Die stijgt, wanneer de sterren stijgen
 En de avonddauw?

Dit gedicht is één grote vraag. Wat gebeurt er na mijn dood? Zal ik dan nog van U houden, vader en moeder? Moet ik dan nog weer boete doen voor mijn alledaagse zonden? Zal er van mijn leven iets overblijven voor U, al was het alleen maar dit, dat U mijn grote liefde voor U zou kennen? 't Is alles één vraag, één stuk onzekerheid.

Bloem heeft nog een gedicht geschreven met dezelfde titel. Ik laat dat nu volgen.

Aan mijn ouders

Wat is er van mijn dagen mij gebleven,
 En van hun gloed en 't rusteloos gedruis
 Der wereld om mijn nutteloze streven?
 Alleen één zekerheid: het ouderhuis.

Maar dat blijft onaantastbaar en volkomen
 Van liefde en leed en bittere tederheid;
 Tussen de wilde warreling der dromen
 Het enige, dat ik voorgoed belijdt.

Dit maakt het, dat ik nergens meer kan rusten
 Dan in de koelte van het eigen bed;
 Dat aan het eind van alle leed en lusten
 Mij niets dan dit meer tot het leven redt.

De stilte spoelt en ebt door de portalen
 De diepe nacht wordt zilveren en zwart;
 En 'k lig te luisteren, hoe het ademen
 Van de beminden aanstroomt aan mijn hart.

En wens slechts, nu de dag mij is vergleden,
 En zijn verneeding van mij henen glijdt,
 Dat ik mijn nooit-gesproken tederheden
 Aan 't ruisend hart des donkren nachts belijdt.

De dichter heeft in zijn onrust nog maar één zekerheid, het ouderhuis. Hoe ontzettend arm is dat. Geen enkele zekerheid dan een reeds verdwenen ouderhuis. En daar blijft hij hardnekkig aan vasthouden. Het is het enige dat hij voorgoed belijdt. Maar rust vindt hij niet meer. En 't wordt ook erg stil om hem heen. De enige aan wie hij z'n tederheden kwijt kan is de nacht. Wat hebben toch veel mensen een verdriet dat nergens kan worden weggenomen dan alleen in Gods nabijheid. Alleen door Zijn genade. Bloem wat een mens met rijke gaven, en toch arm. De rijkdom, die het geloof in Christus een mensenkind schenkt, miste hij. Een volgende keer D.V. laten we René de Clerq aan 't woord.

D. W. L. Milo / Dalmally

Oneigenlijke landbewoners

De redactie ontving onderstaande brief, die om plaatsing vroeg. In dit geval is tegen plaatsing geen bezwaar – maar ik wil wel enig naschrift geven.

De redactie van Opbouw heeft naar onze mening de lezers geen dienst bewezen met het afdrukken van de bijdrage van D. W. L. Milo over „Emigratie”. We doelen daarbij vooral op het op één na laatste gedeelte over „oneigenlijke landbewoners”.

Als een blad als Opbouw aandacht geeft aan maatschappelijke verschijnselen, verwachten we een kritische benadering daarvan. We verwachten dat in de bijdragen de schijnwerper van het Evangelie wordt gezet op toestanden en ideologieën die het licht niet kunnen verdragen. Dat kwalijke vooroordelen nog eens worden aangewakkerd verwachten we niet, vooral niet als dat gaat ten koste van kwetsbare groepen.

Wat lezen we? „In het eigen land neemt het aantal oneigenlijke landbewoners angstwekkend toe”. Wie zijn dan de EIGENLIJKE landbewoners? Degenen die hier geboren zijn? Dus b.v. ook de tweede generatie Turken, Marokkanen en Surinamers? Maar blijkens het vervolg van het artikel bedoelt de auteur dit niet: bij onze dochters en kleindochters wordt het pas echt zorgelijk. Het gaat dus bij eigenlijke landbewoners om mensen die door BLOED EN BODEM in ons vaderland geworteld zijn – waar hebben we zoiets ook al eens eerder gehoord?

Moest dat nu werkelijk, dat gehate en onbruikbare begrip „ras” nog weer van stal halen? (Onbruikbaar, want wetenschappelijk gezien heeft men met dit begrip geen been om op te staan). Moest dat nu echt, het racisme aanwakkeren, dat onechte kind van westers „christelijk” superioriteitsbesef en darwinisme? Moest dat nu echt, minderheidsgroepen in onze samenleving beledigen – overigens een strafbaar feit? Hebben we dan, juist als kerken, niets geleerd van de jaren dertig en veertig? Zijn we er dan blind voor, dat dezelfde toestanden terug dreigen te komen: economische malaise, een algemeen gevoel van onbehagen, er wordt een zondebok gezocht, en die is ook niet moeilijk te vinden: toen de Joden, nu de gastarbeiders, de Surinamers en andere „oneigenlijke landbewoners”. Men voelt zich niet meer veilig: „je kunt je dochter en je kleindochter straks niet meer veilig over straat laten gaan, en wie weet waarmee ze nog eens thuis komen”, enz. enz. (We nemen aan dat Milo dit niet zo heeft bedoeld, maar zijn woorden zijn wel voor misverstand vatbaar).

En passant willen we ook nog wijzen op een absurde inconsequentheid: bij EMIGRATIE – volgens Milo – verdwijnt het meest ondernemende deel van de bevolking. Dan mogen we dus bij IMMIGRATIE de donorlanden – Turkije, Marokko, Suriname – dankbaar zijn, dat zij aan ons de bloem van hun natie afstaan.

Van de redactie van Opbouw hadden we een opbouwend artikel verwacht over de opvang van de vreemdeling in onze poort, b.v. over de problemen op school met de kinderen van de immigranten, over acculturatie, over groeiende intolerantie enz. We hopen maar dat dit een incidentele uitglijder is geweest (al vervult de plaatsing van een advertentie van de Stichting Herstel Culturele Betrekkingen Nederland-Zuid Afrika ons met bange vermoedens), en zien met spanning een volgend artikel over dit onderwerp tegemoet.

Nel en Koen Goudriaan

Ik heb de indruk dat mijn besproken artikel over emigratie wel aanvaard werd; maar dat alleen het voorlaatste deel, over „oneigenlijke landbewoners” en zo, gewraakt werd. De zware term over „kwalijke vooroordelen” laat ik nu maar even liggen; laten we zeggen omdat het geen behoorlijk Nederlands is.

Voor enig christelijk superioriteitsbesef, laat staan voor darwinisme, zie ik onder ons geen enkele grond. Darwin is dood en ons chritendom heeft tot nu toe voor de wereld geen superioriteit bewezen. Bovendien zal de tijd wel leren, of het blanke ras toekomstkansen heeft.

Maar die gastarbeiders. Ze zijn er en we zitten ermee. Gekomen naar hier – niet op verzoek – om van een welvaart te genieten, die niet blijvend kon zijn. Voorzover die gastarbeiders niet genaturaliseerd zijn tot Nederlanders of geen definitieve verblijfsvergunning bezitten, zijn wij het met de geachte opponenten eens: dat zij *vreemdelingen* in onze poorten zijn.

van de duisternis er op uit de wereld tot een nachtmerrie te maken.

Ds Busstra: „Als je om je heen kijkt besef je hoe groot de macht van de duivel is. De door God bedoelde samenhang is verstoord” en toonde hiermee aan de moeilijkheid om in deze wereld nog een lofzang staande te houden om te laten zien hoe God het in oorsprong heeft bedoeld.

Niet onze kracht

Met een door de predikant aangehaald voorbeeld van de eerste Christusbelijder Petrus, zou de gemeente de moed in de schoenen kunnen zinken. Petrus immers had Jezus Christus van harte lief, maar in diezelfde nacht verloochende hij zijn Heer. Hoe moeten we de boze macht weerstaan? De pastor schetste het streven van veel mensen om als het ware zich in pantservoertuigen onder de wolven te begeven. Maar Christus zegt: Als schapen onder de wolven. Busstra: „Die zijn ten dode opgeschreven, tenzij ze onder de machtige Herder zijn gesteld”. Daarom: Wees krachtig in de Here en doe de wapenrusting Gods aan. Daarna liep de zendeling verschillende onderdelen van de geestelijke wapenrusting uit het bijbelboek Efeziërs langs en benadrukte niet te roemen in onze trouw, onze gerechtigheid, ons Evangelie en ons geloof. „Als we geloven in ons geloof, dan geloven we helemaal niet meer, want het geloof wordt gewerkt buiten de mens om”. „Door de wapenrusting Gods worden wijzelf ontwapend en wordt ons duidelijk gemaakt dat we zelf niets in te brengen hebben”. Met het oog op het tot God komen beklemtoonde de predikant de kracht van het gebed. Bidt bij elke gelegenheid, zei de apostel Paulus, niet uit sleur maar uit de Geest. Bidt zoals ook Christus voor ons gebeden heeft

opdat we staande zouden blijven. Bidt ook voor mij, zei Paulus. De kersverse zendeling wilde dit graag toepassen op zijn situatie. Met vertrouwen zal hij straks naar het zendingsveld gaan om een door boze machten beheerst gebied te gaan bewerken. „En hoe zullen we dat gaan doen, door onze trouw en onze Bijbel?”. De predikant wist wel beter: „Als God zelf ons niet omgeeft, als Jezus Christus niet met ons is en de Geest, dan zijn we allang verslagen. Bidt met en voor ons dat Hij ons bereid maakt tot zijn dienst, zodat er nieuwe leden toegevoegd worden aan het grote koor”.

Welkom

Na het uitspreken van de zegen werd er plaats ingeruimd voor diverse sprekers die zich tot het zendingsechtbaar richtten. Allereerst de heer L. Bos als voorzitter van het zendingsmoederscomité, die de goede samenwerking tussen de predikant en het moederscomité benadrukte en voor de toekomst zich hierover geen zorgen maakte, „want we staan samen voor één zaak. Het verbreiden van het Evangelie van Jezus Christus”. Bos vond het een gelukkige zaak dat de Westerkerk ingezien heeft dat de zending de eerste taak van de kerk is. Na het aanvoeren van enkele Bijbelpassages waarmee hij de bevoegdheid van het zending-zijn onderstreepte („Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zo zend ik ook u”) gaf hij het echtpaar Busstra het volgende mee: „Zij gezegend en wees een zegen”. Burgemeester Bol namens de burgerlijke gemeente hechtte veel waarde aan de band met de kerkelijke gemeentes en zei toe te zullen bidden voor het zendingswerk. In een korte historische schets liet hij blijken dat het voor het echtpaar een moeilijke beslissing is geweest om na vier-en-half jaar „gewoon” predikantenschap over te gaan op de zending.

Het wordt een ongewisse toekomst voor het gezin Busstra, „maar u gaat niet alleen. Diezelfde God die u hier aanziet zal u straks ook daar begeleiden”. Ook ds Rietkerk als afgevaardigde van de regio haakte in op de toekomst daar in Zuid-Afrika, en vergeleek het werkgebied met een vulkaan die elk moment tot leven kan komen. Er moet gewerkt worden op een plaats waar de onlusten ieder moment tot uitbarsting kunnen komen. Als bemoediging gaf hij de inhoud van Jesaja 55 mee.

In zijn dankwoord gaf ds Busstra toe dat het beroep vanuit Spakenburg

onverwachts is gekomen. Pas op de kerkeraad — hij had de brief op de lijst van ingekomen stukken geplaatst — kwam hij erachter dat de brief persoonlijk aan hem was gericht. Toch hebben hij en zijn vrouw vrijmoedig de beslissing kunnen nemen. In de periode tot aan het vertrek hoopt het echtpaar de gemeente beter te leren kennen. Verder noemde hij het een unicum dat hier plaatselijk de band tussen de kerk en de burgerlijke overheid nog zo hecht is. Door deze warme belangstelling voelde hij en zijn vrouw zich sterk bemoedigd.

Tientallen jaren intensieve arbeid van gereformeerde dichters is afgerond.

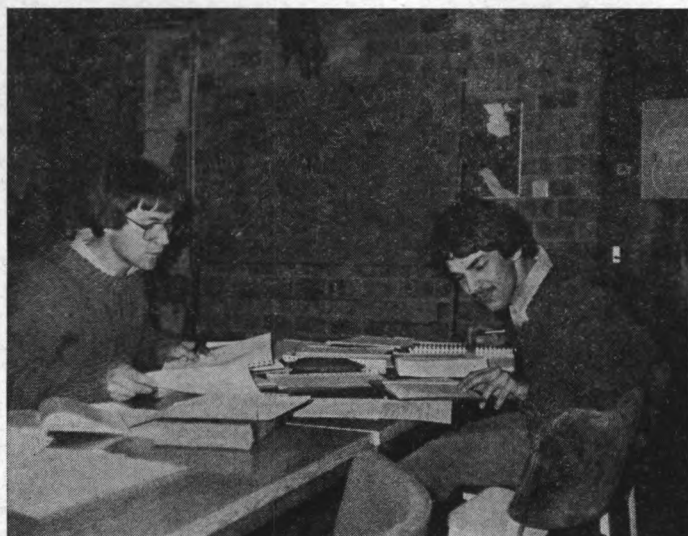
Psalter 1980

de volledige, nieuwe psalmberijming van de **Stichting ter verkrijging van een Schriftgetrouwe Psalmberijming** is verschenen. Criteria voor de berijmers zijn geweest:

1. **Schriftgetrouwheid**
2. **bij de eredienst passend, hedendaags taalgebruik**
3. **overeenkomst tussen woord- en muziekaccent**

Wie de zaak van de psalmberijming — en van de liturgie — ter harte gaat, moet zich beslist een exemplaar aanschaffen. U kunt dat doen door f 14.00 over te maken (incl. verzendkosten) op postrekening 29 70 800 t.n.v. de penningmeester van de Stichting te Zaandijk.

HONKFAST ONDERDAK

U kunt „**HONKFAST ONDERDAK**” helpen door een gift over te maken op:

giro 3091180 of op rek. nr. 69.09.10.983
N.M.B. te Zeist t.n.v. R.B.S. Zeist.

**Ook een lening
tegen geen of lage rente
is hartelijk welkom!**

Reformatische Bijbelschool

a. 1-jarige vormingskursus

persoonlijk, kerkelijk en maatschappelijk.

b. 3-jarige (beroeps)opleiding

Onderwijs 3e gr. Gemeente, Jeugd en Evangelisatiewerk, Zending etc.

Onderstaande verklaring uitknippen en opsturen naar
R.B.S. ZEIST — ANTWOORDNUMMER 117 — 3700 WB ZEIST
TEL. 03404 - 24166

De ondergetekende
verklaart aan de R.B.S. een bedrag te willen lenen groot f
(zegge)
Naam:
Adres: getekend:
Woonplaats + postcode:

Verschenen:

„PSALMEN IN DE NACHT”

Dichtbundel van M. E. Bunk-v. d. Heiden

Deze uitgave geschiedt op veler verzoek. De auteur zou men een „natuurtalent” kunnen noemen, wier christelijk geloofsgetuigenis blijkt aan te slaan ook bij „gewone mensen”. De bundel bevat o.a. een aantal gedichten, die beheerst worden door de heilsfeiten geboorte, kruis, opstanding en wederkomst van Jezus Christus.

Auteur en uitgever willen een eventuele opbrengst ter beschikking stellen van twee Wycliffe Bijbelvertalers, met hun twee kinderen wonend en werkend tussen de Bissa'a in Opper-Volta, één der armste landen van Afrika.

Prijs f 9,75.

Bestel-adres:

JAC. WESDIJK, Binnenlandse Baan 36 — 2991 EA Barendrecht
Telefoon 01806 - 2268 — Postrekening 590422.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke activiteiten
te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen
van abonnementen: uitsluitend
bij de administratie. Abonnementen
kunnen ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 december
eindigen. Opzeggen uiterlijk
tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaapmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

*U bent van harte welkom
op het*

Goud- en Zilversmidatelier

„DE VLINDER”

Hannah de Miranda,
Maartensgat 21,
3311 CK Dordrecht

**3 weken
Zuid-Afrika**

De Stichting
Herstel Kulturele Betrekkingen
Nederland-Zuid-Afrika
brengt u in contact met land en
volk van Zuid-Afrika.

Ook bezoek aan het zendings-
terrein „Groothoek” in Natal.

Volledig verzorgd f 3.400,—.

Inlichtingen:

Eekhoornlaan 14, 6705 CH Wageningen,
tel. 08370-13931, b.g.g. 050-345880.

**OVERTUIGT U
ZOALS VELEN VOOR U!!!**

Jonge vrouw, 34 jaar,
zoekt

**KENNISMAKING
MET JONGE MAN**

Brieven onder nr. 3-4 bureau Opbouw,
Nooitgedacht 3 - 301 AL Zeist.

Ook U heeft

zo nu en dan behoefte aan ontspanning.
**EVANGELISCHE CAMPING
„T BELOOFDE LAND”**
is zo'n plekje waar U zowel gees-
telijk als lichamelijk tot rust kunt
komen.

Vraag folder.

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429-2942.

**PLAATS
UW FAMILIEBERICHTEN
IN DIT BLAD!**

Stichting- **c.o.b.** -Bergum
in samenwerking met
reisburo Slof - Joure

**Speciale
Interkerkelijke
jongerenreizen!
10-daagse
touring-carreizen
naar Stiermarken
Oostenrijk**

Van A tot Z verzorgde reizen met luxe
touringcars! Prijzen INKLUSIEF kosten
dagtochten, reis- en annuleringskosten-
verzekering, lunches onderweg etc.
Geen prijzen 'vanaf' maar blijvend laag!

Vraagt U vrijblijvend onze gids aan bij:
Stichting C.O.B., postbus 161, 9250 AD
Bergum-fr., Telefoon 05116-3515 of bij
Reisburo Slof, Postbus 97, 8500 AB
Joure, Telefoon 05138-2550

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN

Valkenburgerstraat 106 — 1011 NA Amsterdam
tel. 020 - 236612 — postgiro 22960

**Belijdenisgeschenken
van Buijten en Schipperheijn****GIJ GEHEEL ANDERS — M. R. van den Berg**

Dit boek laat eenvoudig en indringend zien hoe de tien geboden van
belang zijn voor christenen in deze tijd, om een heilig leven te lei-
den. Het is genoegzaam bekend hoe de auteur jonge mensen weet
te boeien. **f 12,50**

**GETUIGEN; de bijbelse opdracht en onze praktijk
— M. R. van den Berg**

Er wordt erg veel gepraat over getuigen, maar wat is het nu eigen-
lijk? Ds. Van den Berg zet dit uiteen en wijst op verbanden, ver-
groeiingen, reacties en opdracht. Een belangrijk boek, niet alleen
voor mensen die belijdenis doen. **f 9,80**

LEVENDE STENEN — A. H. Algra

Een eenvoudig boek dat heel plezierig vertelt over kerkgeschiedenis,
overlevering van de Bijbel, formuleren en belijdenisgeschriften en
kerkelijk leven. **f 9,25**

TUSSEN GISTEREN EN MORGEN — J. H. Velema

De bekende chr. geref. predikant-auteur laat het licht vallen op de
actualiteit van het christelijk geloof. De kerk leeft uit het in het
verleden bewerkstelligde heil, met het oog op de grote toe-
komst. **f 10,00**

WANDELEN IN GELOOF — C. Bezemer

Dit boek is een bijbelse bemoediging en waarschuwing voor allen
die onderweg zijn. Wandelen in geloof (2 Kor. 5:7) betekent de
Here welgevallig te zijn en zekerheid van toekomstige intrek bij
Hem. **f 8,50**